Графіки чисельних розв"язків цієї задачі для різних діафрагм зображено на рис. 3 /номер лінії відповідає значенню τ_1 : $\frac{\pi}{8}$, $\frac{\pi}{4}$, $\frac{3\pi}{8}$ /. Для точки спостереження на осі OZ $z=1,01$. Точність задоволення початкових умов при $N=18$ і $N=12$ не перевищувала 0,05.

1. Г а л а з ю к В.А. Метод поліномів Чебишева-Лагерра в змішаній задачі для лінійного диференціального рівняння другого порядку із постійними коефіцієнтами // Доп. АН УРСР. Сер. А. 1981. 2. Л ю д к е в и ч И.В., М у з ы ч у к А.Е. Численное решение граничных задач для уравнения $\Delta U - \varkappa^2 U = 0$ в случае незамкнутых поверхностей. Львов. 1982. Рукопись деп. в ВИНИТИ, № 3658-82.

Стаття надійшла до редколегії 05.03.88

УДК 517.949:517.956

М.Д.Коркуна, А.М.Кузик, І.І.Чулик

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ СУМАРНОЇ АПРОКСИМАЦІЇ ДЛЯ РОЗВ"ЯЗУВАННЯ НЕЛІНІЙНОЇ ЗАДАЧІ ТЕПЛОПРОВІДНОСТІ

Розглянемо крайову задачу [2]

$$C(u)\frac{\partial u}{\partial t} = \frac{1}{r}\frac{\partial}{\partial r}\left(r\lambda(u)\frac{\partial u}{\partial r}\right) + \frac{\partial}{\partial z}\left(\lambda(u)\frac{\partial u}{\partial z}\right),$$

$$(r,z,t)\in Q_T,\ u(r,z,t)\Big|_{t=0} = u_0,\ (r,z)\in\Omega \qquad /1/$$

при $r=0$:

$$C(u)\frac{\partial u}{\partial t} = 2\frac{\partial}{\partial r}\left(\lambda(u)\frac{\partial u}{\partial r}\right) + \frac{\partial}{\partial z}\left(\lambda(u)\frac{\partial u}{\partial z}\right);$$

$$u(r,z,t)\Big|_{r=a} = u_0,\ u(r,z,t)\Big|_{z=0} = u_0,\ \lambda(u)\frac{\partial u}{\partial z}\Big|_{z=H} = q, \qquad /2/$$

де $\Omega = \{(r,z):\ 0<r<a,\ 0<z<H\}$, $Q_T = \Omega\times(0,T)$;

$q = \begin{cases} q_0, & r\le r_0, \\ 0, & r>r_0, \end{cases}$ q_0 , u_0 – константи.

На відрізку $[0, T]$ введемо рівномірну сітку

$$\bar{\omega}_\tau = \left\{ t = t_j = j\tau : j = 0,1,\ldots,K,\ \tau = \frac{T}{K} \right\}.$$

До задачі /1/, /2/ застосовуємо метод сумарної апроксимації, беручи за основу адитивну модель з розпаралелюванням [1] . Згідно з цим методом розв"язування задачі /1/, /2/ зводиться до відшукання розв"язку системи

$$\begin{cases} \frac{1}{2} C(v_1) \frac{\partial v_1}{\partial t} = \frac{1}{r} \frac{\partial}{\partial r} \left(r\lambda(v_1) \frac{\partial v_1}{\partial r} \right), & t_j < t \le t_{j+1},\ (r,z) \in \Omega, \\ \frac{1}{2} C(v_2) \frac{\partial v_2}{\partial t} = \frac{\partial}{\partial z} \left(\lambda(v_2) \frac{\partial v_2}{\partial z} \right), & t_j < t \le t_{j+1},\ (r,z) \in \Omega, \end{cases} \qquad /3/$$

$$j = \overline{0, K-1}$$

при початкових і крайових умовах

$$v_\alpha(r,z,t)\Big|_{t=0} = u_0,\ v_\alpha(r,z,t_j) = \bar{v}(r,z,t_j),\ \alpha = 1,2, \qquad /4/$$

і
$$\begin{cases} \frac{1}{2} C(v_1) \frac{\partial v_1}{\partial t} = 2 \frac{\partial}{\partial r} \left(\lambda(v_1) \frac{\partial v_1}{\partial r} \right), & t_j < t \le t_{j+1},\ 0 < z < H, \\ \frac{1}{2} C(v_2) \frac{\partial v_2}{\partial t} = \frac{\partial}{\partial z} \left(\lambda(v_2) \frac{\partial v_2}{\partial z} \right), & t_j < t \le t_{j+1},\ 0 < z < H, \end{cases} \qquad /5/$$

$$v_1(r,z,t)\Big|_{r=a} = u_0, \qquad v_2(r,z,t)\Big|_{z=0} = u_0,\ \lambda(v_2) \frac{\partial v_2}{\partial z}\Big|_{z=H} = q$$

при $r = 0$.

За наближений розв"язок задачі /1/, /2/ при $t \in \omega_\tau$ приймаємо функцію $\bar{v}(r,z,t) = \frac{1}{2} \sum_{\alpha=1}^{2} v_\alpha(r,z,t)$, де $r \in [0,a]$, $z \in (0,H)$.

В області Ω введемо рівномірну сітку

$$\bar{\omega}_h = \left\{ (r_{i_1}, z_{i_2}) = (i_1 h_1; i_2 h_2) : i_\alpha = 0,1,\ldots,N_\alpha,\ N_1 h_1 = a,\ N_2 h_2 = H,\ \alpha = 1,2 \right\}.$$

Беручи за основу адитивну модель методу сумарної апроксимації /3/ - /5/, побудуємо економну різницеву схему [3] :

$$\frac{1}{2} C(\bar{y}^j_{ik}) \frac{y^{j+1}_{1,ik} - \bar{y}^j_{ik}}{\tau} = \frac{1}{r_i} \left(r_i \lambda \left(\frac{\bar{y}^j_{ik} + \bar{y}^j_{i-1,k}}{2} \right) y^{j+1}_{1,\bar{r}} \right)_{r},\ i = \overline{1, N_1 - 1}, \qquad /6/$$

$$\frac{1}{2}C(\bar{y}^j_{i,k})\frac{y^{j+1}_{2,i,k}-\bar{y}^j_{i,k}}{\tau}=\left(\lambda\left(\frac{\bar{y}^j_{i,k}+\bar{y}^j_{i,k-1}}{2}\right)y^{j+1}_{2\bar{z}}\right)z,\ k=\overline{1,N_2-1},\ j=\overline{0,K-1},$$

$$y^0_{\alpha,i,k}=U_0,\quad \bar{y}^j_{i,k}=\frac{1}{2}\sum_{\alpha=1}^{2}y^j_{\alpha,i,k}, \qquad /7/$$

$$C(\bar{y}^j_{0,k})(y^{j+1}_{1,0,k}-\bar{y}^j_{0,k})=\frac{8\tau}{h^2}\lambda\left(\frac{\bar{y}^j_1+\bar{y}^j_{0,k}}{2}\right)\left(y^{j+1}_{1,1,k}-y^{j+1}_{1,0,k}\right),$$

$$y^{j+1}_{1,N_1,k}=U_0,\quad y^{j+1}_{2,i,0}=U_0, \qquad /8/$$

$$y^{j+1}_{2,i,N_2}=\frac{2q\,h_2}{3\lambda(\bar{y}^j_{i,k})}+\frac{4}{3}y^{j+1}_{2,i,N_2-1}-\frac{1}{3}y^{j+1}_{2,i,N_2-2}.$$

При фіксованому $j=\overline{0,K-1}$ кожне рівняння системи /6/ зводиться до триточкового різницевого рівняння і його можна розв"язати методом прогонки.

Для реалізації різницевої схеми /6/ - /8/ при $T=4c$ з кроком $h_1=h_2=0{,}5\,мм$, $\Delta t=0{,}01\,c$ складена програма на мові Фортран. Параметрам надані числові значення, які трапляються в практиці: $q_0=2{,}25\,ккал/ч\cdot м^2$, $z_0=2\,мм$, $U_0=100^\circ$.

Наведемо результати обчислень на ЕОМ:

t, c	Неявна схема	Економна схема
0,25	1054,7	1062,1
0,50	1170,9	1172,4
0,75	1220,2	1238,9
1,00	1236,9	1294,9
1,25	1243,4	1325,3
1,50	1246,0	1346,7
1,75	1247,1	1364,3
2,00	1247,6	1375,9

В першій колонці наведено чисельний розв"язок задачі /1/, /2/, отриманий за неявною різницевою схемою. При реалізації даної схеми використовували метод матричної прогонки. Друга і третя колонки - це результати обчислень з допомогою економічної різницевої схеми методу сумарної апроксимації /6/ - /8/. Причому, як випливає з результатів обчислень, за неявною схемою отримуємо чисельний розв"язок задачі /1/, /2/ з недостачею, а за схемою /6/ - /8/ - з надлишком.

1. Гордезиани Д.Г., Самарский А.А. Некоторые задачи термоупругости пластин и оболочек и метод суммарной аппроксимации //Комплексный анализ и его приложения. М., 1978. С.173-186. 2. Коркуна М.Д. Решение нелинейной задачи теплопроводности при интенсивном локальном и поверхностном нагреве методом сеток //Мат. методы и физ.-мех. поля. 1982. Вып.15. С.82-84. 3. Самарский А.А. Теория разностных схем. М., 1983.

Стаття надійшла до редколегії 30.06.87

УДК 517.944:947

Марія Д.Мартиненко, Михайло Д.Мартиненко

ЕКВІВАЛЕНТНА ЛІНЕАРИЗАЦІЯ ДЛЯ ДЕЯКИХ НЕЛІНІЙНИХ КОЛИВНИХ СИСТЕМ

Наведемо наближені схеми розв"язування нелінійних звичайних диференціальних рівнянь другого порядку, що грунтуються на їх заміні лінійними рівняннями спеціального вигляду, як продовження публікацій [1-3].

1. Розглянемо задачу Коші

$$u'' + f(u)u' + g(u) = h(t), \qquad /1/$$

$$u\Big|_{t=0} = u_0, \quad u'\Big|_{t=0} = u_1, \qquad /2/$$

де u_0, u_1 - сталі, причому u_0 відмінна від нуля /цього завжди можна досягнути з допомогою заміни шуканого розв"язку/; $f(u)$, $h(t)$ - неперервні функції своїх аргументів, а $g(u)$ задовольняє умову Ліпшиця зі сталою K_g.

Рівняння /1/ перепишемо у такому еквівалентному вигляді:

$$u'' + \frac{d}{dt}\mathcal{F}(u) + g(u) = h(t), \qquad /1'/$$

де

$$\mathcal{F}(u) = \int_{a_0}^{u(t)} f(\tau)\,d\tau \quad (a_0 = \mathrm{const}). \qquad /3/$$

Так визначена функція $\mathcal{F}(u)$ задовольнятиме умову Ліпшиця зі сталою $K_{\mathcal{F}}$.